

Плас

Питање прехране и уопће снабдијевања војске, то је један од најважнијих проблема, од којих зависи успјех наше даљње борбе... Треба се побринути већ сада и наћи начина како да се помогне нашим сељацима на ослобођеној територији сјеменом и радном снагом, да би се засијало што више земљине површине.

ТИТО

НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПОКРЕТА У БОСАНСКОЈ КРАЈИНИ

Година II.

26 март 1944

Број 16

Обласна конференција поводом кампање за сјетву

Проводећи задатке које је наш Национални комитет поставио пред читаву земљу као и задатке које је Земаљско антифашистичко вијеће народног ослобођења Босне и Херцеговине поставило конкретно пред Босанску Крајину, ових је дана Обласни народно-ослободилачки одбор за Босанску Крајину сазвао конференцију претставника свих крајишких среских и окружних НОО у сврху што успјешнијег провођења прољетне сјетве.

Циљ конференције је био да се прегледају наше привредне могућности, да се уклоне потешкоће, да се мобилишу све расположиве снаге и да се организује помоћ, како би овогодишња сјетва дала што боље резултате.

Разлози који су изазвали потребу ове конференције леже у потреби што сигурније исхране наше војске и нашег народа. По ријечима нашег Врховног команданта, маршала Тита, најважнији задатак Националног комитета (па према томе и нас самих) је питање ослобођења наше земље. Све наше снаге, сви наши напори треба да буду усмјерени у том правцу. Највећи терет наше народно-ослободилачке борбе сноси још увијек наша јуначка војска. Према томе, питање снабдијевања и исхране наше војске је један од главних задатака све наше народно-ослободилачке власти и читавог народа. Питање исхране наше војске — то је питање наше побједе која је већ тако близу.

Наша војска нараста је за посљедњу годину дана неколико пута. То није више војска која се може, као некада, када су постајали мали одреди или прве бригаде, нахранити у сваком селу у које наиђе и чије су потребе мале, једноставно зато што је и сама малена. То је једна велика армија која извршава огромне задатке и чија исхрана не смије никада бити у питању. Осим тога, наша војска стално нараста и још ће више нарастати, тако да се већ сада њеној будућој исхрани мора посветити свестрана пажња.

Наш народ воли своју војску и он јој је увијек радо давао све што је имао. Он је откидао и откида посљедњи залагај за на-

шу војску. Међутим, привредна моћ нашег народа је, услед систематске пљачке и уништавања окупатора, знатно пала. С једне стране видимо како нараста војска, а с друге како падају могућности исхране.

Осим тога, услед непријатељских офанзива, уништавања инвентара, пљачке жетве и блага, наш народ трпи тешку оскудицу. У многим срезовима народ трпи од глади. Тамо гдје нема — не може се уз најбољу вољу ништа дати. Јасно је било да се овогодишња сјетва није смјела препустити бризи и старању појединаца. Она је постала задатак свију: и народа и народно-ослободилачких одбора и омладинских и женских организација и наше војске. Потребно је да се њом позабаве сви, да у њој учествују сви, да се за њено обављање мобилишу све снаге. То је испуњавање наше водеће пароле — »Све за фронт, све за побједу!«

Наравно да ми очекујемо да нашу војску у садашњим тешким приликама неће и даље искључиво хранити само наш тешко исцрпљени народ. У изгледу је помоћ и са стране. Савезници су нам обећали такву помоћ, како за војску тако и за народ, али ми са своје стране не смијемо се ослонити само на ту помоћ већ треба да порадимо све да својим сопственим снагама помогнемо што више и исхрану војске и исхрану народа.

Конференцију за сјетвену кампању отворио је претједник Обласног НОО за Бос. Крајину, друг Душан Ивезић, који је поздравио присутне претставнике Земаљског антифашистичког вијећа народног ослобођења Босне и Херцеговине, V Корпуса НОВ и претстав-

нике НОО. Конференција је са минутом ћутања одала пошту палим борцима за слободу наше земље.

Са конференције су послати поздравни телеграми Врховном команданту НОВЈ, маршалу Југославије Титу и Националном комитету ослобођења Југославије.

Реферат о унутрашњој и спољној ситуацији, с нарочитим погледом на утицај те ситуације на нашу прољетну сјетву, одржао је на конференцији друг Хасан Бркић, секретар ЗАВНОБИХ-а.

Реферат о питању спровођења овогодишње сјетвене кампање одржао је, на основу података прикупљених у том погледу у читавој Босанској Крајини као и на основу података претставника НОО изнијетих на претконференцији, пуковник, друг др. Васо Бутозан.

Послије реферата развила се дискусија, тако да су реферат и дискусија дали слику најважнијих проблема које треба ријешити при спровођењу кампање, а осим тога изнашли средства која треба употребити, како би се кампања што боље спровела и ублажио проблем глади који је постао тако оштар.

Ево главних тешкоћа које су, више мање, једнаке у цијелој Крајини, обзиром на обављање сјетве, исхрану војске и народа:

1) У Крајини је услед сталних пљачки и уништавања тешко страдало сточарство. Редовито снабдијевање војске трпи услед опалог броја ситне и крупне стоке. Теглеће стоке, тог најважнијег услова за обављање сјетве, има далеко испод предатног броја. На многим мјестима

тај број не износи више од 20 посто ранијег стања. У дубичком срезу он је и мањи. Тамо је набројано свега 94 коња и 253 вола. Стока је у слабом стању услед оскудице сточне хране, што је општа појава за цијелу Босанску Крајину.

2) Пољопривредни инвентар је великим дијелом уништен, а оно што је остало, тражи темељиту оправку. Међутим за то недостају потребна средства, нарочито

ОДГОВОР МАРШАЛА СТАЉИНА

на поздрав маршала Тита

Врховном команданту Народном-ослободилачке војске и партизанских одреда Југославије, маршалу Титу.

Захваљујем Вам на Вашим срдчним честиткама поводом 26-годишњице Црвене армије.

Херојска борба братског југословенског народа и његове славне Народном-ослободилачке војске против њемачких освајача изазива дубоке симпатије народа Совјетског Савеза и служи као примјер који надахњује све поробљене народе Европе.

Желим и даљње успјехе југословенским родољубима који се под Вашим руководством славно боре за ослобођење своје домовине.

- 7-III-1944

J. СТАЉИН

гвожђе, ексери и алат. Осим тога нема довољно мајстора за те оправке, посебно ковача.

3) Једно од најболнијих питања претставља оскудица сјемена. Дрварски, гламочки, граховски, кључки, јајачки, купрешки и которварошки срез требају хитну помоћ у сјемену. Осим тога на цијелој Крајини влада оскудица повртларског сјемена.

4) У читавој Крајини има врло много напуштене земље. То је махом најбоља земља и зато је важно да се она по могућности што више обради. Напуштене земље има у Подгумчу за 1.000 дана орања, у кључком срезу 5.000 дана орања, у прњаворском, 25.000 дана орања а у дрварском округу 29.496 дана орања. Што се тиче дубичког среза, тамо је необрађено 2/3 све зиратне земље. У погледу обраде напуштене земље заузет је, с малим изнимкама, јединствен став тј. да се напуштена земља даје првенствено сиромашним фамилијама, породицама бораца а затим појединцима који ће је о својој бризи и трошку моћи сами да обраде. Неке земље обрадиће заједнички народ и војска за потребе војних јединица. Постојање великих комплекса необрађене земље и потреба њиховог засијавања још више поопштравају напред поменути тешкоће тј. оскудицу сјемена, теглеће стоке и инвентара.

5) На крају, у великом дијелу Босанске Крајине осјећа се недостатак радне снаге. Ово је питање нарочито тешко у дубичком срезу гдје има мало народа и гдје су остале саме жене и дјеца.

Поред ових основних тешкоћа за спровођење сјетве, на Крајини постоји, као што је споменуто, питање исхране народа и војске до нове жетве. Хиљаде породица већ гладују а њихов ће се број до нове жетве стално повећавати. У јајачком срезу гладује 3.000 људи, у кључком срезу 5.000, у дрварском округу такође 5.000, у гламочком срезу 3.500, у купрешком 2.590, у Подгумчу 11.320 а много глади има и у которварошком срезу, нарочито у општини Витовље. Има појава оскудице хране и глади и у срезу Мркоњић, као и на Козари.

Шта можемо учинити за сјетву и исхрану војске и народа

Шта је наша народно-ослободилачка власт, шта су наше организације могле да супроставе овом стању и шта оне могу учинити и шта ће учинити да се исхрани наша војска до нове жетве и да бројни народ не скапа од глади? Шта оне могу да учине да се обави овогодишња прољетња сјетва?

Ми против ових тешкоћа истурамо нашу организованост, наше пожртвовање и спремност да једни друге што више и несебичније помогнемо.

По свим срезовима функционишу већ сјетвени фондови на прикупљању сјемена за сиромашне сељаке и за обраду војничке земље. Сви одбори треба да пораде да што више сјемена уђе у те фондове, да би помоћ била што

издашнија и што бржа. Оно што поједини срез неће моћи да направи из самог среза, треба да се што хитније допреми из крајева који су обећали помоћи оскудније срезове у сјемену.

У свим срезовима извршен је попис стоке и запреге која ће бити правилно распоређена и употребљена за обраду земље у дотичном срезу а истовремено за обраду земље у сусједним срезовима који немају довољно теглеће стоке. Исто ће бити учињено и са пољопривредним инвентаром, нарочито плуговима. Срезови ће се између себе помагати и у радној снази.

Знатну помоћ пружиће успјешном обављању сјетве наша омладина. Претставници Уједињеног савеза омладине Југославије изјавили су на конференцији да ће се крајишка омладина сва залажити у спровођењу сјетве. Једнаест крајишких омладинских радних бригада ставило се на расположење народно-ослободилачким одборима. То је наша ударна снага у сјетви која је, већ раније, у низу случајева положила испит свог ударништва. То је омладина која је за три мјесеца дала 200 хиљада радних дана на разне корисне послове.

И наш Антифашистички фронт жена изјавио се на конференцији путем својих претставника спремним да помогне сјетву. На једној конференцији, одржаној поводом сјетвене кампање, жене су изјавиле да је сјетва ствар свих жена, да ће овога прољећа жене више него раније прихватити ручицу плуга.

Народно-ослободилачке одборе помоћи ће приликом провођења сјетве и привредне комисије које ће се образовати при окружним а гдје ових нема при средњим НОО. У ове комисије ући ће стручњаци, у првом реду агрономи. Комисије ће у њиховом раду потпомагати Привредна комисија облачног НОО.

Стање у појединим срезовима

Осим ове опште оцјене наших могућности у прољетњој сјетви, исхрани војске и народа, на конференцији је дата и оцјена стања у сваком срезу посебно.

Козарски округ моћи ће да обави сјетву својим сопственим снагама, а у њему се још може наћи средстава за исхрану војске. Он је у могућности да за остале крајеве Крајине да извјесну количину жита за сјеме. На конференцији је оживљена слика прошлогodiшње сјетве у козарском округу када су сељаци приједорског и новског среза притекли у помоћ дубичком срезу. Народ је добровољно са 550 плугова, са својим сјеменом и храном за своју стоку, обрадио напуштenu земљу у дубичком срезу. Али је зато дубички срез дао за нашу војску 15 вагона жита.

Подгумчеки округ који је већ толико дао за нашу војску и који је такођер страдао може и ове године сам обрадити сву земљу, а осим тога дати извјесну количину жита за војску као помоћ у сјемену за остале крајеве.

Дрварски округ моћи ће да обави

сјетву својим инвентаром, радном снагом и стоком, али ће му недостајати сјемена. Неки крајеви дрварског округа као Тишковац траже хитну помоћ у људској храни. Дрвар ће моћи да околним срезовима помогне људском радном снагом. У округу влада велика оскудица сточне хране.

Гламочки срез оскудан је у храни и сјемену, али ће моћи да пружи помоћ осталим срезовима са нешто сијена и сламе. Срез је много пострадао у току VI непријатељске офанзиве јер су опљачкане залихе хране и упропаштен инвентар.

Неповољнију слику пружа Купрес. Према је прошле године извјестан број најсиромашнијих породица пресељен из купрешког среза у плодније крајеве, у купрешком срезу ипак има много глади. У читавом срезу има само 22 дома са 480 чланова који ће моћи да са својим залихама дочекају нову жетву. Купрес треба помоћ у сјемену, људској храни, а сам може да помогне остале крајеве са сијеном.

Тежак је положај и у јајачком срезу, јањ је поновно опљачкан. Иако је стање нешто боље него прошле године, има много глади. Срез треба помоћи у храни, сјемену, и недостају му стручни ковачи за оправке оруђа.

Слично је стање и у кључком срезу, с том разликом што у њему недостаје људске радне снаге. Он тражи помоћ у људској храни, сјемену и радној снази.

Мркоњићки срез налази се у доста повољном положају. Он може да обави сјетву сопственим снагама, а има и стручних ковача који се могу упутити у крајеве гдје су потребни.

Централна Босна улази први пут организовано у сјетву

Прњаворски срез који обухвата плодне крајеве око самог града Прњавора као и крајеве око ушћа Врбаса и ријеке Саве може да обави сјетву сам, да да извјесне количине хране за војску и осим тога да помогну остале крајеве Крајине нарочито которварошки срез. У прњаворском срезу осјећа се оскудица гвожђа за оправку пољопривредног оруђа а и мањак сточне хране.

Которварошки срез неће моћи својим средствима обавити сјетву. Потребна му је помоћ у сјемену, а треба му дати и стручних ковача за оправку оруђа.

Централна Босна ове године први пута организовано улази у сјетвену кампању. Доста времена у њој су пашовали четници који су у заједници са окупатором пљачкали народ. Порезима у новцу и житу које су касније продавали окупатору пунили су своје џепове не бринећи се за сиромашни народ који је скапавао од глади. Шверц је увелико цвао. Непријатељ је кроз шверц убијао борбени ослободилачки дух народа и претварао га у послушно робље. За опљачкано жито четници су од окупатора куповали оружје којим су требали убијати најбоље синове нашег народа. Стара листа четничких злочина у Централној Босни попуњена је новим

звјерствима. Свирепо истребљење 11 муслиманских фамилија у Кобашу и пљачка њихове имовине, убијање и пљачкање сељана села Брњавице, палевина 30 кућа у Лишњи и Коњуковцима и убиство 21 невиног човјека, жене и дјеце, 103 попаљене куће и зграде у крајинском селу Раковцу, силована и убиства по српским селима и језиво убиство у Српцу, то је била награда четничких главешина народу.

Послије VI офанзиве Централна Босна је поновно ослобођена и четничке банде које су у офанзиви судјеловале заједно са окупатором разбијене су и протјеране. Централна Босна даће доказа својој привржености нашој ослободилачкој борби правовременим обављањем сјетве и пружањем што издашније помоћи нашој војсци.

Садимо што више поврћа

Конференција се дотакла и питања повртљарства које је и раније на Крајини било слабо развијено а за вријеме рата потпуно упропаштено. Већим саћењем поврћа могла би се знатно побољшати једнолична исхрана војске и народа. Поврће би се требало садити и у крајевима гдје досада није гајено повртљарство. Народ поврће не смије сматрати за луксуз јер већа садња поврћа значи уштеду хљеба и меса. Сва Крајина трпи оскудицу у повртљарском сјемену, али би се оно могло додати из сусједних области.

У вези с тим треба истакнути да је на конференцији установљено да у неким срезовима услед једноличне хране има доста појава скорбута. Већом употребом поврћа у војничкој и народној исхрани скорбут би брзо и потпуно нестао.

Заједно са поврћем требало би појачати и сијање сточне репе, дјетелине и остале сточне хране чији се мањак осјећа посвуда у Крајини. Једнако би требало појачати сијање разних коришних биљака: дувана, шећерне репе, лана, конопље итд.

У сврху што бољег унапређења повртљарства, већ ће се у овој кампањи организовати расадници из којих ће народ моћи да добија разног расада.

Питање исхране нашег народа, који гладује и који је оскудан, на конференцији је расправљано са много пажње. Сматра се да се оно да ублажити прије свега узајамном помоћи народа у сопственом срезу или округу, а гдје је то, услед опште оскудице немогуће, онда путем узајамног помагања из срезова односно округа у којима има вишкова жита. Посебно је истакнуто да би се требала унапредити размјена између појединих крајева. У појединим крајевима може се за со, дуван, вуну, разне тканине, повртљарско сјеме итд. добити жито и остале намирнице. Исто је тако разматрано и питање пресељавања пострадалог и сиромашног народа у плодније крајеве.

Сјетвена конференција, предзнак блиске побједе

Дискусија о сјетви завршена је говором претсједника ЗАВНОБИХ-а, друга др. Војислава Кецамановића, који је, између осталог, казао:

»Ви сте данас на овој конференцији расправљали о проблему овогодишње прољетне сјетве. Ја сам и нехотице у току дискусије гледао и даље, и посматрао питање ваше сјетве и ретроспективно тј. с погледом уназад и у перспективи и видим већ данас како је та ваша сјетва уродила обилном жетвом: Многи вас, у вашим селима питају, када ће се свршити рат, када ће се докочити ова борба за слободу. Другови, ја држим да је баш ова данашња конференција о сјетви најбољи доказ о томе да смо ми у завршној стадији наше борбе за слободу. У почетку устанка против окупатора

говорили су вам партизани да не дате хране окупатору, да не сијете више него што треба за ваше грло, шта више, они су вас савјетовали да све вишкове жита палите и уништавате. Данас се сазивају конференције да се што више земље засије и да се и војска и народ што боље снабдије са хљебом и осталом храном. Данас ми треба да покажемо шта можемо да учинимо у том погледу. Све то значи да је наша борба на свршетку и да се гуше фашистичких разбојника неће пунити нашим бијелим хљебом. Ова конференција доказује да се ми налазимо сасвим близу побједоносном окончању наше ослободилачке борбе.

У посебном реферату, мајор Стојан Ковачевић, упознао је присутне са новим прописима о организацији корпусне војне области.

На конференцији је донијета слиједећа

Резолуција

Питање овогодишње сјетве претставља један од најважнијих и најозбиљнијих задатака, који стоји пред нама. Претставници народно-ослободилачких одбора расправљају ово питање заједнички, да се посавјетују на који ће начин успјешно обавити ову сјетву уз потпуно искоришћавање сретстава свакога краја, као и уз помоћ једнога краја другом. За успјех спровођења овогодишње сјетве и наше борбе није важно само то, да се питање сјетве ријеши у овом или оном крају, већ ово питање треба ријешити правилно и потпуно на цијелој Области. Национални комитет преко ЗАВНОБИХ-а ставља у задатак свим нашим одборима, да у претстојећој привредној кампањи уложе све своје снаге, како би се она успјешно организовала и спровела. Претстојећа сјетва није само предуслов за осигурање основних сретстава за прехрану народа и војске, већ је она, уколико се успјешно спроведе, основни допринос јачању економске снаге наше земље, нарочито у овој години када се приближава час нашег ослобођења. Данас се поставља задатак, да наша ослобођена земља буде економски што јача и тиме способнија да рјешава сва питања, која ће наступити послје рата.

За извршавање овог светог задатка, који ће бити проба наше организаторске способности, потребни су велики напори нашега народа. Потребна је мобилизација све расположиве радне снаге, теглеће стоке, оруђа као и њихова правилна расподела у циљу што потпуније помоћи онима, који у њима оскудијевају. Овај ће се задатак извршити узајамном помоћи села селу, општине општини, среза срезом и округа округом.

У оквир претстојеће сјетве долази и питање обраде напуштене земље, и то тако да обрадимо што већу површину. У овом ћемо послу успјети, ако одбори уложе све своје снаге и ако се руководе, не само с тим да обраде своју земљу, већ и да са расположивим сретствима и снагама помогну и остале, који не посједују та сретства.

Разумијевање потреба помоћи оним крајевима, који немају могућности да сами извршавају овај задатак, у многом ће олакшати правилном и успјешном остварењу задатка прољетне сјетве.

На основу ове констатације претставници окружних и среских народно-ослободилачких одбора ријешили су слиједеће:

1) Сви НОО-и треба да одмах формирају сјетвене фондове и на свом подручју приступе прикупљању разноврсног сјемена. Из тих фондова треба помоћи у сјемену породицама наших бораца и сиромашном пострадалом становништву. Поред тога треба предузети све за набавку и превоз сјемена којег им недостаје, са терена сусједних НОО-а.

2) Треба хитно приступити расподјели напуштене земље, коју првенствено треба додијелити фамилијама наших бораца, сиромашном и пострадалом становништву, које нема довољно своје земље. Преосталу земљу треба дати и осталим сељацима, који је могу са својим властитим снагама обрадити. Народна-ослободилачки одбори преосталу напуштену земљу могу обрађивати и за свој фонд.

3) С обзиром на помњикање теглеће стоке и плугова у појединим селима, општинама, срезовима па и окрузима, потребно је да сваки НОО, на свом подручју правилно распореди инвентар као и теглећу стоку и да у томе помогне и другим НОО-има, којима је та помоћ потребна.

4) Сви НОО-и на свом подручју требају приступити засијавању повртљарског и индустријског биља (репе, купуса, парадајза, паприке, дувана, лана, конопље и осталог). У ту сврху треба приступити прикупљању и набавци тога сјемена као и организовању расадника.

5) У циљу што успјешнијег спровођења овогодишње сјетве, треба образовати при сваком окружном, а гдје нема окружног, при сваком среском НОО-у привредну комисију, која ће бити припомоћни, стручни и технички орган НОО-а, и која ће уз непосредну контролу и сталну помоћ одбора руководити са целокупним радом око сјетве. Привредна комисија обласног НОО-а, помагаче и контролисаче рад ових комисија. Поред привредних комисија при среским НОО-има Централне Босне, треба организовати привредну комисију за Централну Босну. Исто тако треба организовати заједничку привредну комисију за срезове Јајце, Мркоњић и Купрес.

6) Сваки НОО на свом подручју треба да поводом овогодишње сјетве оствари сарадњу са Антифашистичким организацијама АФЖ-а и УСАОЈ-а, које треба да свесрдно помогну НОО-е у спровођењу овог великог задатка.

НОО-и Босанске Крајине уложиће све од себе да би се овај посао извршио с успјехом и испуниће примљене обавезе, јер су свјесни да се то чини за побједу у нашој светој борби, за јачање наше привредне моћи, која је од неочењиве важности у овоме крају а и послје нашег ослобођења.

15 III 1944 год. ПРЕТСЈЕДНИШТВО КОНФЕРЕНЦИЈЕ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ОДБОРА
БОСАНСКЕ КРАЈИНЕ

На крају, са конференције су упућени слиједећи телеграми:

ВРХОВНОМ КОМАНДАНТУ НОВ И ПОЈ, МАРШАЛУ ЈУГОСЛАВИЈЕ ЈОСИПУ БРОЗУ-ТИТУ

Са своје Обласне конференције, одржане поводом овогодишње сјетве, одборници свих окружних и среских народно-ослободилачких одбора Босанске Крајине шаљу Вам своје срдчане поздраве.

Под Вашим мудрим водством наши народи извојевали су велике побједи над разбојничким завојевачима и ударили чврсте темеље нашој братској народној заједници — федеративној демократској Југославији.

Ми одборници завјетујемо се, да ћемо уложити све своје снаге да обрадимо и засијемо и посљедњу стопу наше земље, да што боље снабдијемо нашу јуначку војску, обновимо нашу разорену земљу и изградимо нашу народну државу.

Овај наш посао да засијемо што више зиратне земље наше области извршићемо ударничким полетом под паролем: »Све за побједу«.

Са Вама, драги наш Маршале, идемо у сусрет ведро чела нашој побједи и сретнијој будућности.

Смрт фашизму — Слобода народу!

14 III 1944 год. ПРЕТСЈЕДНИШТВО КОНФЕРЕНЦИЈЕ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ОДБОРА
БОСАНСКЕ КРАЈИНЕ

НАЦИОНАЛНОМ КОМИТЕТУ ОСЛОБОЂЕЊА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Са своје Обласне конференције, која се оджава поводом овогодишње сјетве, претставници свих среских и окружних народно-ослободилачких одбора Босанске Крајине срдечно Вас поздрављају, као своју прву народну владу.

Ми одборници заложимо се свим својим силама да Вам помогнемо у Вашем тешком задатку изградње наше велике народне заједнице — федеративне демократске Југославије.

Ову нашу свету дужност најбоље ћемо извршити на тај начин што ћемо ове године засијати што више обрадиве земље и на тај начин допринијети обнови наше разорене и опљачкане земље.

Под паролем нашег јуначког Маршала »Све за побједу« обрадићемо и засијаћемо што више зиратне земље наше области, увјерени да ће овогодишњу сјетву пожњети само наш јуначки народ.

Смрт фашизму — Слобода народу!

14 III 1944 год. ПРЕТСЈЕДНИШТВО КОНФЕРЕНЦИЈЕ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ОДБОРА
БОСАНСКЕ КРАЈИНЕ

ПРИЧА О ШЕСТ СТОТИНА ОРАЧА

(У прољеће, 1943, шест стотина сељака из новског и приједорског среза пробали су се кроз непријатељске страже и засједе и обрадили огустиошну земљу дубичког среза)

Сијачи немили лани су домилили, изишли из гвожђа и из бетона, по нашим селима и нашим њивама огањ, и смрт, и коров су посијали сијачи из дубичког гарнизона.

Еј, а сад је прољеће млако и расквасало, у свакој ми пори дише, у сваком бусу топлином мирише. Ко ће ми пусту чежњу да утиша?

Ој, туго моја, гдје је бритко рало и широк молитвен замаха сијача, кад зрње пљушти ко прољетња киша.

Козаро питома, хајдучицо лијепа, што туђа куга није покупила, ти си ко мелем уза се привила и у љут челик претопила, а ја сам земља чежњива и слијепа, па од једнога до другог уранка пиштим и зовем дјецу без престанка.

Кроз ноћ се миче колона, а киша прољетња сипи и тешке гуњеве мочи, и капе, и шешире, из кола покислих ручице плугова вире, док точак неподмазани плашљиво цвили и шкрипи.

Опутњаш раскипио љепљиво блато мијеси, промиче жбуње мрко и њежно шапуће брко:

Потегни још мало живље, риђушо моја рођена, крај Дубице нас чека земља необрађена, сања бразде и сјеме, великим пијанством дише, чујем јој шапат занесен у шуму ове кише.

Под кишом и тмином шест сто сељака орача на поклоњење из краја иду далека

И снива жарко лето, и возе сјеме свето, у њему бруји класје земља га замрла жедно, испод Козаре чека.

Вуци за жицом, уши се ћуле, трепери ракета блиједа.

Веза, пренеси: »Тишина!«, близу је њихова засједа.

Колона, шест сто плугова, тоне у ћутање мрко и неко тихо тепа — то је предводник брко:

Опрезно само, риђуша, пасји нас накот иза жица слуша и мржњом кипи из црних ждријела, куга му сјеме дабогда умела.

Узалуд, Швабо, у таму пиљиш, прије нег сване, измаћи ће ти плугови и бране, а љетос ће се зањихати жита ко војска поносита нашега Тита.

У Кнеж-Пољу, пред земљом сиротицом, брко је обасјан стао, и ниско се земљи поклонило, и сузу убрисао.

Мајчице наша, нијема залеђена, из краја далека доходимо, знојем сељачким чудотворним да тебе оживимо и зрном, вјечито живим, оплодимо.

Свечан и подмлађен, брко у шаке пљује и прву масну бразду одваљује, за њим стотине руку чврсто ручице стежу и рала, глухо и опијено, у крило земљи лијежу.

У бразде, капља по капља, мутан се роси зној, и земљу осваја тешки орача стрељачки строј, Над њивом пробуђеном вуку се маглице танке, пред орачима, напете и будне, стражаре партизанке.

Бранко Ћопић

Како ћемо појачати рад на народном просвјетивању у Крајини

Што се народно-ослободилачки покрет више шири и хвата дубљи корјен у народним масама наше Крајине, упоредо с тим расте код народа све јача потреба и жеља за писменошћу и просвјетивањем уопште. Преко зборова, конференција, новина, брошура итд. народ је сазнавао циљеве наше ослободилачке борбе и политички се уздицао, осјећајући све више значај писане ријечи и књиге и потребу да и сам научи да чита и пише. Ослободилачка борба пробудила је у народним масама једну силну жељу за знањем и културним уздицањем каква досад није виђена и запамћена уопште, без претјеривања се може рећи, у читавој нашој историји. Данас сваког руководиоца и сваког војника, који пролази кроз село с торбицом преко рамена, опседа читава гомила дјеце, а често и одраслих и моли од њега макар комадић оловке, чиста папира или какву књижицу, пјесму итд. Често ће те срести омладинац или чак и старији човјек и упитати: »Имаш ли какве новине, радио вијести или какву књижицу, и ја бих хтио да се мало изградим«. Из те наивне изјаве човјека из народа избија тежња и истинска жеља нашег неписменог или полуписменог човјека за знањем и просвјетом и то ми морамо подупријети и дати му, колико се под данашњим приликама може, могућности да се културно уздиже. Ми се не бојимо тога да просвјету унесемо у масе, од тога су страховали стари ненародни режими у овој земљи. Напротив, у нашој новој држави којој се већ ударају темељи, истинска култура и просвјета морају бити својина читавог народа.

У томе раду мора се поћи од онога основног: народ се најприје мора научити писмености.

С тим се послом најприје почело у нашој војсци. По четама су се одржавали течајеви за неписмене и стотине и стотине наших војника научило је у устанку да чита и пише или је обновило већ заборављену писменост (наравно, заборавио је, јер нит је имао шта да чита, нит га је ко, за вријеме старих режима, на то потстицао!).

Са формирањем народних власти и стварањем слободне територије, народно-ослободилачки одбори преузимају на се и бригу око подизања писмености у народу. Помажу им омладинске, женске и остале антифашистичке организације.

При Обласном и при окружним и средњим НОО одборима створене су културно-просвјетне секције чији је задатак да око себе окупе учитеље и друга стручна лица, да покрећу алфабетске течајеви и да подижу школе и културне домове.

Први алфабетски течајеви на слободној територији Босанске Крајине нијесу постигли нарочите успјехе због тога што су их водила лица нестручна и мало спремна за тај посао, често једва писмени људи, није било система и

метода у раду и вријеме за које је завршаван један течај било је и сувише кратко. Поред тога су постојале и велике техничке потешкоће: недостатак просторија, таблица, папира, оловака, свјетла итд.

Обласни НОО за Бос. Крајину, у новембру 1943, почео је рјешавати питање стручних лица за културно-просвјетни рад и организовао је један течај за изобразбу руководиоца алфабетских течајева. У исто вријеме настојао је, преко културно-просвјетних секција, да пружи потребну помоћ и упутства већ постојећим алфабетским течајевима и да их уздигне на одговарајући ниво, а исто тако да помогне и при отварању школа и домова.

Рад нар. осл. одбора, на народном просвјетивању, и поред свих тешкоћа, имао је успјеха. На терену Крајине ради преко 100 алфабетских течајева под надзором и уз помоћ културно-просвјетних секција; њих похађају већином дјеца и омладина са малим бројем одраслих. Отворено је и десетак школа које воде стручна лица. Истина тај број не може задовољити народне потребе, јер све више дјеце пристиже у школе и течајеви и број течајева сваким даном расте.

Резултати ових течајева нијесу на потребној висини, у већини случајева због нестручних лица која руководе послом. Овим радом обухваћен је онај војнички најсигурнији дио Крајине.

Данас пред народно-ослободилачким одборима стоји, поред осталих задатака, и тај задатак да питању народног просвјетивања посвете још већу пажњу и да на томе пољу поправе досадашње недостатке и остваре нове могућности и начине да се рад на просвјети употпуни и прошири.

Да би рад на народном просвјетивању био што успјешнији, потребно је, у првом реду, предузети окупљање и уједињавање свих снага које могу руководити тим послом. Руководиоцима алфабетских течајева треба стално указивати помоћ и бринути се за њихово уздицање. Због тога је потребно отворати, уз помоћ окружних и Обласног НОО-а, течајеви за руководиоце алфабетским течајевима и школа и повести рачуна о њиховом доцнијем правилном распореду према потребама појединих терена.

Посебно питање у просвјетном раду представља васпитање наше дјеце. Рат траје већ трећу годину и дјеца су препуштена, у погледу васпитања, углавном бризи својих родитеља. Једино су у посљедње вријеме пионирске организације предузеле на се тај посао да нашу дјецу организују, да их уче заједничком корисном раду и да им пруже основна знања о значењу наше борбе и о њеним циљевима (колико се то већ дјец може казати) а такођер и да их уче заједничком раду и животу уопште.

И по овоме питању нар. осл. одбори помажу и треба да помажу сваку иницијативу наших борбених антифашистичких организација и да траже начина и пута да се што више дјеце упуту у школе и течајеви, да се отварају дјечји домови и да се у њима посвећује што већа пажња просвјетном раду.

Нар. осл. одбори треба да се побрину за организовано набављање материјала потребног за просвјетни рад (папира, оловака итд.) а наставници течајева треба сами да покажу иницијативу и довитљивост у наставним сретствима и помагалима као што су карте, слике, словарице итд. да би се настава учинила што живљом и очигледнијом.

Јавља се и потреба за јединственим наставним планом и програмом. У томе погледу било је више покушаја, а сад се приступило израђивању општег наставног програма јединственог за све школе и алфабетске течајеви на Крајини. Наставни програм треба да пружи стручним лицима упуте и помоћ на који се начин најуспјешније савлађује неписменост.

Као први корак по питању школских уџбеника, Обласни НОО преузео је бригу око израде једног буквара за наше школе.

Постављена питања потребно је рјешавати упоредо и кроз тај посао, улазећи све дубље у та питања, налазиће се и све бољи путеви и начини за њихово рјешавање.

Већина наших школа је попаљена од стране непријатеља, друге је срушила фашистичка авијација (ових дана немачки бомбардери срушили су и школу у Хашанима, најстарију школу у Подгумчу) наше преостале школе раде и данас у сјени швапских штука-авиона, али ми, упркос свему томе, радимо и радићемо на дјелу народног просвјетивања и даље, и тешки услови под којима радимо неће нас обесхрабрити. Ми смо поносити што наша дјеца и наш народ уче писмо водећи крваву борбу усред Хитлерове европске тврђаве.

Мила Бајалица
члан Просвјетне секције Обл. НОО
за Бос. Крајину

Наша војска брине се за своје рањенике

Наша јуначка војска, и поред свих тешкоћа и недаћа са којима се бори, не заборавља својих рањених бораца. Откидајући од својих уста, јединице наше војске шаљу дарове за своје рањене и болесне другове. Тако су само једној нашој болници послале дарове сљедеће наше јединице:

ХИИ Крајишка бригада: 25 кила кајмака.

Рибнички одред: 20 кг јабука, 10 л ракије, 3 кг кајмака; Други батаљон ХИИ Крајишке бригаде: 9 кг сланине, 8 кг јабука, 4 л ракије, 3/4 кг дувана, 66 кг пшенице и једног вола; Четврти батаљон ХИИ Крајишке бригаде: 5 кг сланине, 4 и по л ракије, 4 кг кајмака; 25 кг пшенице и једног вола.

Омладина и радне чете дрварског округа ударнички потпомажу НО војску

Услед великог снијега који је нападао у Босанској Крајини настале су велике потешкоће у погледу снабдијевања храном наших јединица. Снијег је био толико велики, да се није могло жито транспортовати ни на који начин, него у торбама на леђима. У овоме послу наша омладина, као и старији, победила је зајиста снагу коња, камиона, тенкова итд. Поред омладине у ношењу жита учествовале су и жене па чак и стари људи до 60 година. Наводимо неколико конкретних примјера.

На општини Прекаја и Подић радне чете пренијеле су у року од 10 дана 2 вагона намирница иако је снијег био висок око 2 метра. У овом ношењу највише се је истакао друг Кајтез Лако из села Пољница, општина Прекаја, који је донио на својим старачким леђима 36 кг. жита и поред своје старости од 60 година. Када је исти донио жито у Команду мјеста Прекаја, рекао је: »Да сам био сит, донио бих још оволико жита«. Команда мјеста му је дала ручак и опанке па је стари зајевао од радости.

Исто тако омладина и старији другови из општине дрварске притекли су у помоћ омладини из прекајске и подићке општине да би им олакшали тај задатак. Поред тога, радне чете са општине дрварске пренијеле су око 1 вагон кромпира на својим леђима по највећој зими и снијегу. Већина од њих била је без опанка на ногама услед чега је било већи број прехлађених, па чак и обољелих.

Поред радних чета и војска је ишла носити храну. Међу носачима хране за нашу војску могло се запазити и чланова среских, општинских и мјесних народно-ослободилачких одбора па и официра Народно-ослободилачке војске.

Као год што се је носило жито и кромпир, ношена је и со на леђима из Лике за Босанску Крајину, а поред соли и топовске гранате које су биле тешке по 16 кг.

Радне чете петровачког среза такођер су извршиле свој задатак, а то је чишћењу пруге од снијега и цијепање дрва за војску и војне установе.

Исто тако радне чете са сектора бихаћког носиле су већу количину хране за народно-ослободилачку војску.

ЗДРАВСТВЕНА КОНФЕРЕНЦИЈА ОБЛАСНОГ НО ОДБОРА ЗА БОС. КРАЈИНУ

Обласни народно-ослободилачки одбор за Босанску Крајину одржао је 20. III о. г. здравствену конференцију, на којој је расправљано о стању здравствених прилика у окрузима Подгумеч, Дрвар и Козара и срезу Кључ, као и мјерама које треба подузети у циљу побољшања народног здравља.

На овој конференцији били су присутни љекари позадинског санитета, претставници војног санитета и чланови среских и окружних здравствених секција.

На основу извјештаја о стању здравља и здравствених организација у Босанској Крајини, расправљало се је уз живо учешће љекара као стручњака и чланова здравствених секција, о мјерама које треба предузети. Првенствено здравствене јединице, оне сеоске, па до окружних треба да се јаче активизирају. По окрузима ће се организовати здравствене екипе, у чијем саставу ће бити љекар и потребан број помоћног особља, које ће радити на терену; треба организовати болнице за цивиле, наћи начина да се љекови набаве, повећати број љекара, оспособити помоћно љекарско особље, направити коморе за разушавање и купатила (тушеве), омогућити исхрану незбринуте и сиромашне дјеце и помоћи их дијељењем млијека. У вези појаве обољења уста (скорбут) због неправилне исхране (недостатака витаминске хране) и здравствене организације ће се прикључити кампањи

за сјетву и пропагирати и настојати да се што више засади разног поврћа, јер је поврће као храна најбољи лијек против ове болести.

Народ за своју штампу

Ових дана друг Лука Шкундрић, сељак из села Халиловаца под Грмечом упутио је, преко Општинског НОО-а Халиловци, 5.000 (пет хиљада) куна као свој прилог за наш лист »Глас«. И ово је један од видних доказа колико наш народ воли и цијени своју народну штампу.

Народ Змијања и Тимара за своју војску

Селима Тимара и Змијања, која дуге нису била обухваћена народно-ослободилачким покретом, често су вршале усташке и четничке банде у подједнакој мјери пљачкајући овај народ. Али формирањем Санског НОП одреда престаје усташко-четничко пашовање и народ овога краја почиње све чвршће да се збија око своје народне војске и да је у свему обилно помаже.

Кратко вријеме послје формирања одреда, НОО села Азићи формира од својих сељака читаву једну чету и шаље је у Сански одред. Село Главићка само задњих дана даје у одред 105 омладинаца. Родитељи својим синовима у одреду пишу дирљива писма и поттичу их у борбу против окупатора и домаће издајничке гамади.

Док пролазе, на путу за акције, кроз ова села, борце Санског НОП одреда свуда дочекује богата трпежа: у Талићима, Пискавици, Мелини, Первану и осталим селима.

Сава Грујић из Пискавице, кога су четници свега опљачкали и оставили гола и боса, упитан је једног дана, куда је то ишао бос по снијегу, а он јепоносно одговорио: »Носио сам крух и сланину својој војсци« и продужио још 7 км. са војском да јој покаже пут.

Мелина, село Давида Штрпца, има већ велики број својих синова у одреду и све се усрдније брине за своју војску.

Јован Бојанић из Обровца за 4 мјесеца дао је: 29 бравади, 2 говечета, 5 тукаца 30 л. ракије, 1000 кила жита и хљеба, 30 сланине, 15 масти, 100 кромпира и 150 о-брока.

Хаџи-Хафиз Муџкић

Током шесте њемачке офанзиве на нашу војску, у Централној Босни, крећући се са јединицама наше војске и подносећи заједно с њом све невоље суровог ратничког живота, подлагао је напорима наш стари честити родољуб Хаџи-Хафиз Муџкић, члан АВНОЈ-а.

Хаџи-Хафиз Муџкић је један од првих Муслимана из Котор-Вароша који је одлучно устао против свирепих злочина и недјела које су усташе чиниле над српским народом. Узалуд су били сви покушаји усташа да га придобију за се и да се његовим ауторитетом послуже за придобијање муслиманских маса за своју крвничку работу. Као џематски имам у Котор-Варошу, Хаџи-Хафиз Муџкић је савјетовао сваког Муслимана да се клони усташа и њихове разбојничке политике, а кад су се у његову крају појавиле прве партизанске јединице, он их је у свему искрено помагао.

Кад је ослобођен Котор-Варош, народ је изабрао Хаџи-Хафиза Муџкића за претседника градског одбора, познавајући га и волећи као поштена човјека и искреног родољуба. Кад се формирао Срески одбор за Котор-Варош, изабран је за претседника тога одбора, а као делегат ЗАВНОБИХ-а изабран је у АВНОЈ.

Говори и савјети које је он упућивао народу на зборовима и његове ријечи упућене свим родољубима, а нарочито Муслиманима, изречене на Првом засједању ЗАВНОБИХ-а, наишле су на дубок одјек и разумјевање код сваког поштењог Муслимана, Србина и Хрвата и указале му на то шта значи братство наших народа и како се оно искрива у праведној ослободилачкој борби.

Остајући до последњег тренутка са својим народом и његовом јуначком војском и дијељећи са њима све тешкоће офанзиве, овај честити стари босански родољуб, најзад је подлагао ратним напорима.

Народ његова краја увијек ће га се сјећати са поштовањем као једнога од оних ријетких старих бораца који је међу првима кренуо да своје народу даде примјер, како се треба борити за слободу свога народа.

Слава народном борцу Хаџи-Хафизу Муџкићу!

Црвена армија незадрживо напредује КА ДУНАВУ И КАРПАТИМА

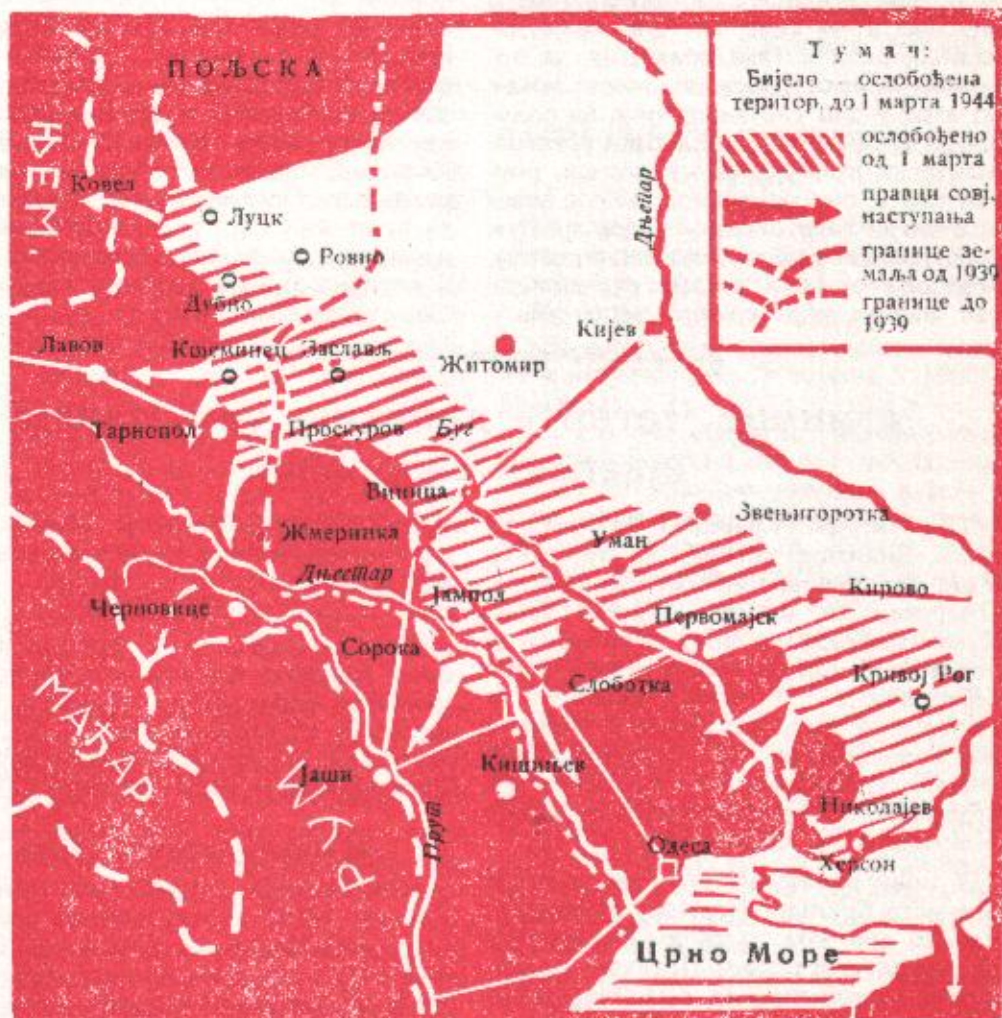
Зима се завршила, али офанзива Црвене армије није ослабила, није се ни за један моменат зауставила упркос прољетњих поводњи. Читав свијет је опет запањен и задивљен, гледајући како Црвена армија надмашује саму себе и како се под њеним ударцима дроб и распада најјача њемачка армијска групација на јужном сектору Источног фронта. Сва она смиона претсказивања да ће Ватутинов клин од Кијева преко старе пољско-совјетске границе на запад бити развијен према југу, да ће напредовање Црвене армије према Лавову и Черновицама пресећи директне везе Манштајнових армија са Њемачком, изолирати их од централног дијела њемачког фронта и да ће им наглим продором преко Дњестра у Румунију угрозити отступницу, — сва та претсказивања обистинила су се.

Док је Црвена армија на сјеверу одбацила Нијемце од Лењинграда до Нарве и од Стараја Русе до Пскова, приредивши им право крешево и нанјевши им огромне и ненадокнадиве губитке, дотле је на југу, у Украјини, маршал Коњев сјеверно од Звенигородке и Шполе опколио 10 њемачких одабраних дивизија и једноставно их самлео. За то исто вријеме на врх Ватутиновог клина стизале су нове совјетске снаге, а у завоју Дњепра заузет је Кривој Рог, ликвидиран никопољски пласдарм Нијемаца на источној обали Дњепра и извршен прелаз трупа Црвене армије на читавом току доњег Дњепра све до Херсона.

4 марта, на линији Новоград Волињски—Тарнопол, почели су се на Нијемце обрушавати попут парнога чекића удари трупа I Украјинског фронта, под командом маршала Совјетског Савеза Жукова. За 2 дана бојева Црвена армија пробила је њемачке одбране на 160 км. дугом фронту продријевши у дубину до 50 км. У току тога наступања совјетске трупе разбиле су 4 тенковске и 8 пјешадијских њемачких дивизија и заузимају градове Заслављ, Шумск, Јампол и Остропол и 500 других настањених мјеста. 15.000 њемачких љешева остало је на бојном пољу, и у руке Црвене армије пада велики ратни плијен. 9 марта Врховни командант Црвене армије, Стаљин, издаје дневну заповијест у којој је објављено да су трупе III Украјинског фронта, под командом армијског генерала Малиновског, прешавши у офанзиву, форсирале ријеку Ингулец, пробиле силну њемачку одбрану на западној обали ријеке, и за 5 дана офанзивних бојева на фронту од 170 километара напредовале до 60 километара. Нијемци су истјерани из Новог Буга и Казанке и из још преко 200 других настањених мјеста. 3 тенковске и 6 пјешадијских њемачких дивизија претрпјеле су тежак пораз. 20.000 њемачких љешева остало је на украјинској

ледини. 10 марта објављено је у Стаљиновој дневној заповијести упућеној маршалу Совјетског Савеза Коњеву да су трупе II Украјинског фронта пробиле снажну одбрану Нијемаца на уманском правцу, за 4 дана офанзивних бојева напредовале до 70 километара, раширивши пробој до 170 километара по фронту. Резултат те операције било је освајање града Уман, града и важног жељезничког чвора Христиновке и других рајонских центара и преко 300 других настањених мјеста. Тешко је поражено 6 тенковских, 7 пјешадијских и 1 артиљеријска њемачка дивизија. Најelitније њемачке трупе биле су нађеране на дивљи бијег приликом кога остаје на цестама и по расквашеним

Тако су пробијене њемачке одбране од Галиције до ушћа Дњепра. Даљње напредовање које су трупе I, II и III Украјинског фронта извршиле за посљедњих 10 дана пружа величанствену слику стратегије и тактике Црвене армије. На цијелом фронту у савршеној координацији и са прецизношћу механизма сата, дивизије Црвене армије брзо пресецају главну жилу куцавицу њемачког фронта на југу, жељезничку магистралу Лавов — Одеса, код Волочиска, улазе у Тарнопол, освајају десетине важних градова, заузимају важне жељезничке раскрснице као што су Жмеринка, Вапњарка, Помошњана и друге, прелазе преко Буга и за пар дана стижу на Дњестар и без застоја

преплавленим пољима Украјине 500 њемачких тенкова и моторизованих топова, од којих је било преко 200 потпуно исправних »Тигрова«, »Пантера« и »Фердинанда«, око 600 пољских топова разног калибра и преко 12.000 аутомобила. У томе за Нијемце неочекиваном пробоју под најнезгоднијим временским и теренским приликама опет пада 20.000 њемачких војника и официра, док је 2500 заробљено. 9 марта трупе III Украјинског фронта форсирале су ријеку Дњепар у доњем току, заузеле град Берислав и послје 4 дана уличним бојевима заузеле велики украјински град Херсон на ушћу Дњепра.

прелазе и њега и упадају у Бесарабију. Њихово кретање врши се све убрзанијим темпом према Пруту — према Румунији, од чије су границе удаљени свега неких 30 до 40 километара. У завоју Дњепра, напредујући са сјевера и од Херсона према Николајеву, јединице III Украјинског фронта ухватиле су код Свјатогорке 10 њемачких дивизија у оброч. 50.000 њемачких војника, већином побијених и (дијелом заробљених) на томе сектору, испало је заувјек из састава њемачке армије. Читава њемачка групација армија под командом фон Манштајна, којој су хитлеровци придавали најважнији зна-

чај између три своје армијске групе на Источном фронту, распада се. Питање је колико ће се њемачке војске спасити најбржим бијегом у Румунију. Црвена армија незадрживо напредује у правцу Лавова и у правцу Јашија према Карпатима и у правцу Одесе и кроз Бесарабију на Дунав.

Све побједе Црвене армије које су извојеване посљедњих дана сливају се у јединствен моћан ударац, како по самој хитлеровској војној машини, тако и по хитлеровским сателитима. Московска »Правда« пише: »Пуцају сви шавови разбојничког хитлеровског блока«. У Бугарској ври, Румунија шаље тајног изасланика принца Штирбеја нашим савезницима на Блиски Исток да напипава могућности изласка из рата, док у Мађарској ових дана видимо њемачки разбојнички препад на последње трагове државне самосталности. Окупација Мађарске свједочи најбоље о правом распаду хитлеровске коалиције, о томе да се она још држи помоћу гестапа и њемачке војне силе, да то по својој данашњој бити и није коалиција, да положај у коме се налазе сателитске земље из дана у дан све више личи на положај у коме се налази сјеверна Италија. Мађарски примјер врло је поучан, поучан као и она пословица: »Ко с ђаволом тикве сади, о главу му се лупају«. Али, ниједан сателит, судећи по свему, неће осјетити пун смисао те пословице као Финска, која је, налазећи се још у

канцама Хитлера и домаћих хитлероваца, одбила прије пар дана великодушне совјетске услове примирја.

Сва свјетска штампа посвећује огромну пажњу новим побједама Црвене армије и сматра да оне послје Стаљинграда претстављају највећи пораз њемачке војске и да се могу у најскорије вријеме претворити у прави слом.

Читаом слободољубивом човјечанству дрхти срце од радости. Свако се пита гдје ће Црвена армија бити за идућих десет, двадесет дана, када је за недјељу дана прешла преко Буга и преко Дњестра, када је скршила за тако кратко вријеме јаке њемачке одбране у дужини од 600 до 700 километара, разбила толике њемачке дивизије, заузела, једну за другом, најважније њемачке стратешке тачке и када су скоро сваког дана у Москви по два пута почели да грме топови у славу најсјајнијих побједа. Али макакв била изненађења идућих недјеља и мјесеци, ове величанствене побједе што их је Црвена армија посљедњих дана однијела на Украјини продубљују и учвршћују увјерење слободољубивих људи да се Њемачка налази пред сломом, и да догађаји поткрепљују ријечи Михаила Ивановича Калињина из његовог говора текстилним радницима Орехово-Зујева: »Ја мислим, да ћемо ми у овој години нанијети коначан ударац фашистичким освајачима и потпуно од њих очистити територију Совјетског Савеза«.

У ноћи 20 о. мј., снаге Дрварско-петровачког НОП одреда и Бихачког батаљона извршиле су напад на жељезничку пругу Бихаћ—Крупа и разориле је у дужини од 1500 метара између Грмуше и Куртовог Дола.

Приликом напада на посаде тунела Крушке и Обровац, заробљена су 4 легионера и 2 Нијемца док је већи број убијен и рањен. Наши губитци 3 лакше рањена. Заплијењен је један »шарац«, 1 тромблонка, 1 шмајсер, 4 пушке, нешто муниције, 1 телефон, 1 фотографски апарат и доста друге ратне спреме.

22 III непријатељ је из Пискавице и Ивањске пошао према Марићкој и Бронзаном. Мајдану али су га снаге Санског НОП одреда у једнодневной борби вратиле на полазне положаје.

Свима борцима са Подгрмечког округа који се боре у различитим крајевима наше домовине

Са наше окружне конференције НОО за Подгрмеч на којој смо се састали да ријешимо како и на који начин да засијемо сву површину зиратне земље, шаљемо вам, наши рођени другови, пламене поздраве и поручујемо вам да ћемо земљу вашу и ваших породица успјешно сву засијати и обрадити.

Ми смо свјесни великих заслуга наше нам драге војске, која је својом херојском борбом и пожртвовањем извојевала огромне побједе, и омогућила нашем народу да овога прољећа може слободно узорати и засијати сву нашу земљу на Подгрмечу.

Наши рођени другови. Гоните и уништавајте злотворне швабе, усташе и четнике, чистите нашу рођену груду од те фашистичке немани, а ми ћемо свом својом снагом настојати да све задатке које поставља пред НОО Национални комитет и интереси НО борбе, спроведемо у дјело, и да заједничком снагом извојујемо што прије слободу, и остваримо бољи и сретнији живот у новој федеративној демократској Југославији.

Живјела Народно-ослободилачка војска!

19 III 1944 год. ОКРУЖНИ НОО ПОДГРМЕЧ

Јединице Четврте дивизије уништавају швапски саобраћај

17 о. м. VIII Крајишка бригада IV НОУ Дивизије потпуно је уништила један оклопни воз између Пискавице и Омарске, на прузи Приједор—Бања Лука. Настрадалом возу непријатељ је послао у помоћ два воза у пратњи једне бојне, али је и та помоћ разбијена и натјерана у бјегство. Свега је убијено 20, а заробљено 50 непријатељских војника. Заплијењена су 4 »шарца«, 8 стројница, 50 пушака, много муниције и остале ратне спреме.

У ноћи између 19 и 20 о. м. јединице ове исте бригаде срушиле су један оклопни воз код станице Хацимехтић на бањалучкој прузи. Потпуно је разбијена локомотива и оклопни вагон. Убијено је 20 војника, међу њима и један четнички бандит са еполетама југословенског потпоручника. Заплијењено је 5 пушкомитраљеза, 1 топ »пито« са 18 граната, 4000 метака. У оклопном вагону уништена су 2 тешка митраљеза, 2 пушкомитраљеза, 10 карабина и једна парабела.

17 III снаге XI Крајишке бригаде IV НОУ Дивизије порушиле су 4 км пруге на прузи Приједор—Босански Нови. Непријатељ је са јачим снагама пошао да штити оправку пруге, али је одбијен уз веће губитке.

20 III снаге исте бригаде срушиле су један воз код Добриња, на прузи Бос.

Нови—Суња. Спаљено је 36 вагона са сламом. Убијено је 16 непријатељских војника, а 7 заробљено. Плијен: 1 »шарац« и доста другог материјала.

22 о. м. јединице XI Бригаде извршиле су напад на воз код Петковца, на прузи Бања Лука—Приједор. Уништена су 22 вагона. Убијено је 30 а заробљено 15 непријатељских војника. Заплијењено је доста трговачке робе.

И чисте четнику гамад

Ноћу између 19 и 20 ов. мј. снаге Санског НОП одреда вршиле су чишћење села Сарачице, Божића и Бранковца од четничких лупежа. Заробљено је 20 четничких бандита, међу којима и 2 њихова командира. Заплијењено је 11 пушака и 1 пиштољ.

21 III на сектору Мањаче, на Кику, Рибнички одред заробио је 8 четника међу којима и познатог разбојника Петка Вујатовића. Убијено је 10, а рањено 10 четника. Међу убијеним је и замјеник командира. Плијен: 2 п. митраљеза, 13 пушака, 9 бомби, 1000 метака, 1 пиштољ, 2 догледа итд.

У овој акцији нарочито се истакао десетар из 2 чете Рибничког одреда Марко Думановић.

14 III борци XIII Крајишке бригаде убили су код Хан Кола, више Бање Луке, 1 њемачког мајора и 6 војника.

Посада једног савезничког авиона спасила се спуштањем на ослобођену територију

Приликом напада савезничких авиона на Беч и Винернојштат, 17 о. мј., један савезнички авион био је присиљен да се спусти у село Скуцани Вакуф у Подгрмечу. 5 чланова посаде спасило се падобранима, док је пилот, покушавајући да спаси авион, погинуо јер је терен био нераван. Народ је срдечно дочекао авијатичаре који су били радосни што су се успјели спустити на нашу ослобођену територију. Они су упућени првој војној команди и одатле су кренули за своју домовину.

Погинули авијатичар сахрањен је уз велико учешће народа. Једна војна јединица присуствовала је сахрани и одала мртвом ратном другу војничке почести.